

Tertullian om forfølgelsen af de kristne og de kristnes martyrium

5 *Tertullian (160-225) var kristen teolog og forfatter. I en række skrifter forsvarede Tertullian kristendommen mod hedensk kritik. Bl.a. i sit skrift "Apologeticus" (Forsvarsskrift for de kristne) fra år 197 kritiserede han de romerske myndigheders forfølgelse af de kristne.*

10 Mens vi da således strækker hænderne op mod Gud, så lad os kun blive sønderrevet med jernkløer og ophængt på kors, lad flammerne slikke op ad os, sværdene halshugge os, vilde dyr styrte løs på os — allerede efter hele sin holdning er den bedende kristen rede til enhver art af dødsstraf. Gør kun således, I gode statholdere, slid blot den sjæl, der beder til Gud for kejseren, ud af os. Det vil være en forbrydelse, hvor Guds sandhed og en sand fromhed bliver åbenbart. [...] Lær af [vore hellige skrifter], at det er os befalet, for at vi kan være fyldt af en overstrømmende godhed, også at anråbe Gud for vore fjender og bede om, at det må gå vore forfølgere godt. [...]

15 Hvor ofte angriber den fjendtligsindede mængde os ikke med stenkast og ildspåsættelse, med selvtagen ret, uden at bryde sig om jer. Med ligefrem bacchantisk raseri skåner de ikke engang de afdøde kristne, men trækker dem frem fra gravens hvile, fra dødens fristed, skønt de allerede er forandrede og ved at blive opløst, og skærer dem i stykker og sønderriver dem. [...]

20 Og dog, hvilken gengældelse for den forurettelse, I har tilføjet os, har I nogen sinde mærket fra os, der jo dog har sammensvoret os i en sådan grad og er besjælede af en sådan dødsforagt, og det skønt blot en eneste nat ved hjælp af nogle få fakler kunne skaffe os en så rigelig hævn, hvis det hos os var tilladt at gengælde ondt med ondt. [...] Vi er kun fra i går, og dog har vi opfyldt alt, hvad der tilhører jer, byer, øer, fæstninger, municipier,¹ rådsforsamlinger, selve lejren, stænder, klasser, paladset, senatet, torvet. Kun templerne har vi ladet jer beholde. [...] Hvilken krig ville vi ikke være skikkede og rede til, selv om vi også havde færre tropper end I, vi, der så gerne lader os myrde, hvis det i vor lære ikke snarere var tilladt at lade sig dræbe end at dræbe. [...] Dersom Tiberen svulmer op, så den når murene, dersom Nilen ikke går over sine bredder og oversvømmer markerne, dersom himlen ikke giver regn, dersom der kommer jordskælv, hungersnød eller pest, straks råbes der: "De kristne for løverne!" [...]

30 Men hvorfor, siger I, klager I da over, at vi forfølger jer, når I vil lide? I burde jo elske dem, ved hvis hjælp I lider det, I ønsker. Ganske vist vil vi lide, men på samme vis som soldaten finder sig i krigen. Ingen finder sig jo med fornøjelse deri, da den nødvendigvis både volder ængstelse og fare. Men dog kæmper han af alle kræfter, og når han vinder sejr i kampen, glæder han, der før beklagede sig over kampen, sig, fordi han vinder både ære og bytte. For os er det en kamp at blive stævnet for domstolene for der med fare for livet at kæmpe for sandheden. Men en sejr er det at opnå det, man har kæmpet for. Denne sejr giver både den ære at behage Gud og det bytte at leve for evigt. [...] Kald os da kun sarmenticiere og semaxiere,² fordi vi bliver bundet til en pæl, der består af en kløvet planke omgivet af riskviste, og brændt. Dette er vor sejrsklædning, dette er vor triumfdragt, sådan er vor triumfvogn. Derfor er det ikke så underligt, at vi ikke behager de overvundne; derfor anses vi nemlig for afsindige og forvildede mennesker. Men just denne afsindighed og forvildelse gælder hos jer, når talen er om ære og berømmelse, som det

¹ *Municipier*: bysamfund i Italien under romersk herredømme, men med egne myndigheder og indbyggere med romersk borgerret.

² Afledt af *sarmentum* (grene, kvas, ris) og *semaxis* (henrettelsespæl)

bedste kendetegn på dyden. Mucius³ lod frivilligt sin hånd blive tilbage på alteret — o hvilken sjælshøjhed! Empedokles⁴ overgav sig, til det kataniske Etnas luer: o, hvilken Sjælsstyrke! Regulus⁵ finder sig i, at hele hans legeme bliver pint ved korsfæstelse, for at ikke han, den ene mand, skulle leve til gavn for mange, fjender — o hvilken tapper mand, selv under fangenskabets sejrherre! [...]

5 Og dog for alle disse både støber I statuer, oprejser I billedstøtter med deres navne og indhugger I indskrifter, der er bestemt til at vare evigt. For så vidt som I formår det ved monumenter, skaffer I altså også selv på en vis måde de døde en opstandelse. Men den, der håber på en virkelig opstandelse fra Gud, han er afsindig, dersom han lider for Gud. Men bliv kun ved, dermed, I 10 gode øvrigheds personer, der jo er så meget bedre i folkets øjne, hvis I ofrer de kristne til dem. [...] Ingen endnu mere udsøgt grusomhed fra jeres side vil dog være til nogen nytte. Den lokker snarere flere over til den kristne "sekt." Vi bliver flere, for hver gang vi nedmejes af jer, de kristnes blod er en udsæd. Mange af jeres forfattere opfordrer til tålmodighed overfor smerte og død, som Cicero i Tusculanerne,⁶ Seneca i "Skæbnens tilskikkelser",⁷ som Diogenes,⁸ Pyrrhon,⁹ Kallinikos.¹⁰ Og dog vinder ord ikke så mange disciple, som de kristne gør det ved at undervise med deres gerninger. Selve den hårdnakkethed, som I foreholder os, er læremesteren. Thi hvem bliver ikke ved at betragte den bevæget til at undersøge, hvad der stikker under her? Hvem slutter sig ikke til os, når han har undersøgt det? Når han har sluttet sig til os, ønsker han at lide for at vinde Guds nåde helt, for at erhverve den fulde tilgivelse ved at give sit liv som vederlag. Thi den, der gør det, han får tilgivelse for alle forseelser. Deraf kommer det, at vi, så 20 snart I har fældet Dommen over os, siger jer tak. Lige så sikkert, som der består en kamp mellem det guddommelige og det menneskelige, er det, at når vi dømmes af jer, frikendes vi af Gud.

25

Tertullian *Apologeticus* 30-31, 37, 40, 50. Oversættelse H. Haar o.a.: *Kirkehistoriske Læsestykker*, I: *Oldtid og middelalder*. 2. udg. Kbh. (1921) s. 28-31.

³ Der hentydes til Gaius Mucius Scaevola, der ifølge legenden for at bevise romernes mod overfor Roms fjender placerede sin hånd i ild og lod den opbrænde.

⁴ *Empedokles*: græsk filosof fra det 5. årh. f.Kr. Et sagn fortalte, at han omkom ved at springe ned i vulkanen Etna, og at krateret senere kastede hans ene sandal op igen.

⁵ Der hentydes til romeren Marcus Atilius Regulus, der som romersk udsending blev henrettet af karthagerne efter mislykkede fredsforhandlinger under Den Første Puniske Krig.

⁶ *Tusculanerne*: dvs. Ciceros værk *Samtaler i Tusculum* (*Tusculanae Disputationes*)

⁷ *De remediis fortuitorum ad Gallionem* er bogens fulde titel.

⁸ *Diogenes*: græsk filosof (ca. 412 f.Kr.-323 f.Kr.). Kyniker, der opfordrede mennesker til at løsrive sig fra alle materielle bekymringer og bindinger.

⁹ *Pyrrhon*: græsk filosof, ca. 350 f.Kr. Skeptiker, der ville gøre mennesker uafhængige af alle lykkens omskiftelser.

¹⁰ En ellers så godt som ubekendt retor, hvis levetid er usikker.